

Iz življenja in sveta

Plima in oseka trde zemeljske površine

Senzacionalni eksperimenti, ki dokazujejo, da se tudi zemeljska skorja giblje v valovanju

Zaradi privlačnih sil sonca in meseca se zemeljska težnost, kakor znano, periodično spreminja. To nihanje težnosti je seveda majhno in znaša za kilogram komaj nekoliko desetink miligrama, vendar lahko trdimo, da izgubljamo vsak dan, ne da bi sami vedeli za to, nekaj svoje teže in jo se isti dan spet pridobimo. Najlažji smo, kadar vplivata sonce in mesec z iste strani, torej opoldne ob mlaju.

Bistveno občutnejši bi bil učinek obeh nebesnih teles seveda tedaj, če bi se jima približali. Sončna težnost je 27 in polkrat večja od zemeljske. Normalen človek bi na soncu tehtal torej okroglo 2 toni — in bi sploh ne mogel stati na lastnih nogah. Tem lažji bi bil na mesecu, ki mu je težnost šestkrat manjša od zemeljske. 8–10 kg bi tehtala plesalka na mesecu in brez posebnega treninga bi na njem lahko izvrševala ogromne skoke.

Privlačnost sonca in meseca se očituje, kakor vsi vemo, v periodični izmenjavi plime in oseke na morjih. Ali se isti učinek kaže tudi na trdi površini zemlje? Da razčistita to vprašanje, sta profesorja Tomaschek in Schaffernicht pred kratkim izvršila zanimive poskuse. Zgradila sta nezasičeno tenkočutno tehtnico, ki sta jo postavila, da jo očuvata temperaturnih vplivov v neki rov 20 m pod zemeljsko površino. Vsak nihanje zemeljske težnosti se je moral pokazati v spremembi teže, ki jo je beležila ta tehtnica s krivuljo. Z izločitvijo vnanjega vpliva ga tlaka bi morala tehtnica registrirati še milijardinske spremembe težnosti. Krivulje na beležnem instrumentu so pokazale v resnici periodične spremembe teže, ki so bile v tesni zvezi s položajem son-

ca in meseca. Posebno značilne so bile spremembe, ki bi ustrezale gibanju plime in oseke na prostornih vodnih gladinah. To pomeni z drugimi besedami, da se tudi trda zemeljska skorja giblje v periodičnem valovanju kakor površina morja. Mesec je pritegoval zemeljsko površino proti sebi in ko je ta njegov vpliv pojenjal, se je vračala ta površina spet v normalno lego. Tako je vsaka točka na zemlji v nekem trenutku bolj oddaljena od zemeljskega središča in potem mu je spet bližja, kajti drugače bi si ne mogli razlagati sprememb teže na zemeljski površini, saj je znano, da je teža kakšne točke oz. predmeta tem večja, čim bližja je zemeljskemu središču in narobe. Na ta način so baš ugotovili, da mora biti zemlja ob tečajih sploščena in ob ravniku izbočena.

Seveda so te razlike v teži zelo majhne in jih je mogoče ugotoviti le z natančnimi meritvami, a znanosti to ne dela nobenih preglavic, kakor je razvidno iz eksperimenta obeh profesorjev. Njiju eksperiment je važen tudi zato, ker je zavrnil znano hipotezo, da kaže zemeljska površina še dosti večje nihaje zaradi svojega hitrega gibanja skozi svetovno prostornino. Ker gre na svoji poti skozi eter, pravi ta hipoteza, se mora zaradi njegovega odpora v smeri gibanja sploščiti, v nasprotni smeri pa izbočiti. V naših krajih bi dosegla ta razlika od prave okrogle oblike kakšnih 20 m in to je že zelo dosti, da bi mogli z opisano tehniko ugotoviti spremembo od normalne težnosti. Tehnica ni pokazala ničesar takšnega.

Beli zamorec

V New York je prispel s Haitija zamorec Ismion Dauphin, ki je zbudil v znanstvenih krogih veliko pozornost. Mož, ki bi moral biti črn, je namreč bel in se samo po debelih ustnicah in nosu loči od Evropejcev, kajti tudi njegovi lasje in obrvi so plavi. Kako je prišel 57 letni beli črnc do teh svojih znamenitosti, je pripovedoval takole:

Njegovi starši so bili normalni črnci in on sam je bil do 57. leta ves črn. Tedaj je obolel za naduho in da mu jo prežene, mu je zdravnik dr. Léon predpisal neke kroglice, ki jih izdelujejo iz soka tropske rastline, ki jo domačini imenujejo »roiry«. Pacient je hotel hitro ozdraviti in namestu predpisane 1 kroglice na dan, jih je namah spravil vse vase. Kmalu potem je padel v nezavest, ki je trajala 5 dni. Le z injekcijami iz soka neke čajne rastline mu je zdravnik ohranil življenje. Te injekcije pa so mu vzele vid.

Ko je po dveh mesecih ozdravel in spregledal, je ugotovil v svoje največje začudenje, da je belopoln in plavalas. Vsakdo se je lahko prepričal, da ta čudna sprememba barve ni goljufiva. Nerešeno pa je doslej vprašanje, da-li ga je spremenil »roiry« ali tista čajna rastlina.

Motorizirana Praga

Od l. 1922. do 1931. se je število motornih vozil v Pragi povečevalo, namreč od 2026 na 17.411, pri čemer so se posebno odrezala motorna kolesa, ki so od 298 narasla na 3787.

Tudi število avtobusov je zelo naraslo, od 16 na 267. Motornih vozil je v Pragi za 50 odst. več nego na vsem Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji.

Predor pod Gibraltirjem

Kakor poročajo iz Madrida, je prispela v Tarifo študijska komisija, ki naj bi izvršila priprave za gradnjo predora pod gibraltarsko morsko ožino. Komisija je že pričela meriti in raziskovati teren.

Grenki izdatki

Londonca mestna uprava objavlja, da je v preteklem letu plačala 30.000 funtov šterlingov za zlobno alarmiranje gasilcev. Te so neznanci v preteklem letu poklicali nič manj nego 3000 krat brez vsakega povoda. V bodoče bodo priprave, ki alarmirajo gasilce, nadzorovali policisti.

Madžarska aktivnost

Predsednik madžarske vlade Gombos, ki je te dni nenadno obiskal Hitlerja. Po nemških vesteh je v Berlinu baje posredoval v sporu med Avstrijo in Nemčijo, po drugih vesteh pa je šel prodajat madžarsko zelenjavo. — Kakor poročajo iz Budimpešte, je postrilo Gombosovo romanje v Berlin borbo opozicije pod vodstvom grofa Antona Sigraya, ki je obenem vodja legitimistov

Ameriške

Ko je letalka Amelia Earhartova preletela ocean, jo je ob pristanku v Evropi že čakala brzokajka, ki jo je v Ameriki, pri kateri si daje čistiti obleke: Čestitamo. Vedeli smo, da pojde vse po sreči. Nam se nikoli ne izgubi noben odjemalec.

Komik William Collier je dejal: Če bi stopil na oder s smrtno žalostnim obličjem in bi dejal z glasom, ki bi se trgal do solz: »Oče mi je umrl,« bi se vsi valjali od smeha.

Ko se je poznejši ameriški predsednik Harding pripravil na volilno kampanjo, je dejal vodja volilnega odbora njegove stranke: »Držite Hardinga doma. Na shodih bi se lahko zgodilo, da bi mu postavili kakšno vprašanje in on je tako prekleto bedast, da bi skušal nanj odgovoriti.«

V Hollywoodu se je udomačil baje običaj, da pošiljajo gostitelji vabila s sledečo vsebino: »Veljavno za prinašalca in eno soprogo.«

»Zakaj se Greenovi uče francosčine?« — »Posinovili so francosko dete in hočejo vedeti, kaj bo dejalo, ko bo pričelo govoriti.«

»Snoči so bili vlomilci v mojem stanovanju.« — »In kaj so odnesli?« — »Preiskali so vse in so mi pustili potem bankovec za 5 dolarjev na mizi.«

Gospa Higginsova je plačala zadnji obrok za otroški voziček. Prodajalec: »Hvala lepa. Kako gre detetu?« — O, izvrstno. Prihodnji teden se poroči.«

Mornar pogleda ob vratih v bar in pravi: »Ali bi se rad kdo izmed navzočih boksal?« Molk. »Nihče bi se z mano ne boksal?« ponovi mornar. »Ne, Jack, tu bi se nihče rad ne boksal,« odgovori star gospod. »Ne, potem je dobro,« pravi mornar, »potem pa lahko mirno vstopim.«

Hitlerjevci v Nemčiji in v Avstriji

Vojaške vežbe Hitlerjevcev: pri belem dnevu se v berlinskem živalskem vrtu vežbajo v metanju ročnih granat

Borba s Hitlerjevci v Avstriji: slični napisi so opremljeni v Avstriji plotovi, stene itd. (Napis pravi: »Dolfuss pogini! Živio Hitler!«)

Nova božja pot za ljubitelje antičnega sveta Odkritje Platonove akademije v Atenah po zaslugi bogatega zasebnika

Atene imajo novo božjo pot: Platonovo akademijo so našli po dolgoletnem delu in iskanju. Duševno središče starega veka so izkopali izpod ruševin — vest, ob kateri bodo prislunili vsi ljubitelji antičnega sveta.

Lopata bo imela sicer še mnogo opravka, vsekako pa so razgrnili temeljne zidove velikega gimnazija in ti zidovi jamčijo, da so raziskovalci na pravi sledi. Slava tega odkritja ne pripada nobenemu arheologu, temveč bogatemu zasebniku po imenu Aristofron. Ko je pred leti začel z deli, ga je spremljal malo prezirni zasmeš strokovnih krogov. Škoda se jim je zdelo milijonov, ki naj bi jih tu zapravil brez haska. Ozemlje, na katerem je Aristofron slutil akademijo, se je bilo v teku stoletij napolnilo z zgradbami. Če hise je moral odkupiti in podreti, pri čemer je tvegal, da bo vse delo zaman. Aristofron se je nasmehal pred vsem na Pavzanijevo poročilo, po katerem je stala akademija 6 stadijev (1100 m) od Diphilona. Začel je ob 40 m široki cesti, ki sta jo odkopala dva arheologa pred nekoliko leti in ki je morala voditi do akademije. Po dolgem trudu so zadeli na ostanke staroveškega gimnazija, ki so razpršili zadnje dvome.

Tu so nekoč častili Erinije in je rasla dvanajstletica svetih oljk, ki so jih bili vzgajali iz potaknjencev svetega drevesa, ki je raslo na Akropoli in ki ga je boginja Atena darovala ljudem. Oljje iz teh dreves so darovali zmagovalcem v tekmah in z njim so polnili večne luči v Erehteju. Sovražniki Aten so se napadom na mesto s te strani zelo izogibali, ker je šlo izročilo, da zadeneta smrt in nesreča vsakogar, ki bi poškodoval sveta drevesa. Sele Filip Makedonec in Sula sta se spozabila nad njimi in jih posekala. Sicer pa je to ozemlje še danes zaraslo z oljkami in med njimi je veteran, ki mu celo botaniki pripisujejo bajno starost. Pravijo, da je že kralj Edip tugal pod tem drevesom.

Aristofron je žrtvoval za izkopanje Platonove akademije okrog 3 milijone drahem. Delo nadzoruje sam in ga pri tem podpirajo nekateri atenski arheologi. V gimnaziju so odkrili že sledove oblačnih dvoran, prostor, ki predstavlja brčkone Palestro, kjer so se vršile sportne tekme, dalje kopalnico dvorano za učence in sledove antičnega vodovoda. Lopata, ki deluje sedaj še bolj vneto, bo spravila na dan brez dvoma še mnogo pomembnih stvari.

Spreobrnjeni

Diogenes

Neki budimpeštanski žurnalist je hotel te dni pozno zvečer v uredništvo, ko je sredi ceste zaslišal razločno smrčanje. Prihajalo je iz velikega zaprtega zaboja za smeti. Žurnalist je dvignil pokrov z njega in v istem hipu je vstal v njem na pol oblečen mlad človek, ki ga je gledal malo v zadregi.

»Kdo ste in kaj delate tukaj?« je vprašal časnikar. In potem je zvedel, da se mladenič imenuje Julij Szabo, da šteje 22 let, da je že dve leti brezposeln in da prebiva že leto dni v tem praznem zaboji. Nekaj časa je poskušal dobiti delo in ker se mu ni posrečilo, se je vdal temu diogenškemu življenju, za katero si je omislil tudi primerno diogenško filozofijo. Pridobivanje denarja je zvezano s skrbmi in skrbi so greh zoper človeško naravo. Kdor se ne briga za svoj obstoj, je razmeroma srečen, zato je potrebno, da si napravimo življenje čim bolj skromno in v preprosto. »Ta zaboj je moja palača,« je dejal presenečenemu novinarju, »v njem se počutim dobro in za malo je mi skrbijo dobre duše. Oblek v smislu meščanskih potreb ne potrebujem, poleti se kopljem pod donavskimi mostovi, pozimi ob vodovodu, na vaš luksuz se poživžgam.«

Lahko si mislimo, da novinar ni pustil te lepe prilike mimo in da je že drugo jutro izšel v njegovem listu članek, ki je popisal čudaško filozofijo in življenje modernega Diogena sredi madžarske prestonice. Ta članek je imel za posledico, da so se prvič začeli zanimati tisoči ljudi za mladega filozofa in da je, drugič, mladi filozof kmalu potem prišel v uredništvo, da so se pritožili novinarju, ki mu je s svojim člankom vzel mir pred ljudmi. Sredi tega razgovora so se odprla vrata in vstopila je mlada, elegantna dama. Bila je princesa D., žena nekega italijanskega aristokrata, ki je bila čitala o usodi mladega človeka in je sedaj prišla, da bi mu pomagala. In glej, pred lepo damo je mahoma upadel mlademu modriju pogum, nič več ni imel poguma, da bi zagovarjal svoje teze in nič več ni imel moči, da bi se uprl njeni kretnji, ko ga je povabila, naj stopi v njen avto.

Ustavila sta se najprvo pred neko konfekcijsko trgovino, 20l ure pozneje je

stopil Diogenes iz zaboja na cesto od nog do glave preoblečen. Nato je moral v neko brivnico. Četr ure potem je bil brez brade in brkov, lepo počesan in gladek po obrazu. Tedaj je bilo videti, da fant ni napačen niti po postavi niti po licu. S to postavo in s tem licem je moral slediti princesi v odličnem restorani, kjer je za kosilo snel kar šest različnih jedi. Potem mu je spremljevalka najela skromno sobo v nekem hotelu, dala mu je nekaj denarja za prve potrebe in mu obljubila zaposlitev za bližnje dni. In čez nekoliko dni je postal bivši Diogenes gradbeni risar, kar je bil že nekoč pred pričetkom svojega prisilnega filozofiranja. Pozneje bo dobil baje še dobro mesto v Italiji.

Ali je tragično, da se je zgodba o Diogenu v modernem času končala s takimi koncem? Menda ne. Kam bi pa prišli, če bi se priznali vsi k Diogenovi filozofiji? In koliko sta vredna svet in družba, v kateri so mladi ljudje prisiljeni sladiči si dneve pomanjkanja in brezdelja s filozofijo, ki zanika vsako aktivnost?

VSAK DAN ENA

»Nikoli še ni izrekel besede o ljubezni!«
»Najbrže te ima tako neizrekljivo radi!«
(Vart Hema)

Kralj Fejzal v Londonu

Kralj Fejzal je prišel te dni na obiske v London in so ga Angleži sprejeli z velikimi častmi.

Ko se je parnik, na katerem se je vozil čez Rokavski preliv, bližal angleški obali, so mu prišli naproti štirje angleški

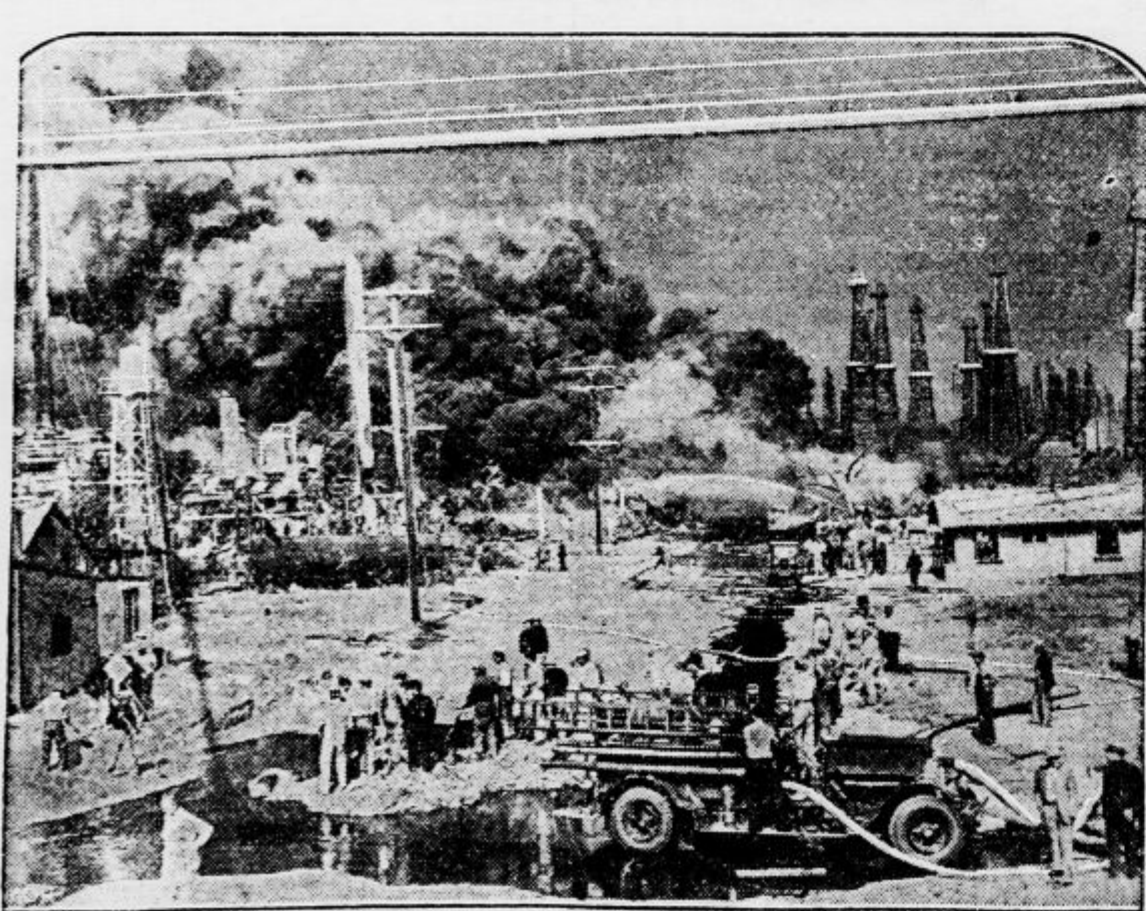

Vladarja se pozdravljata na Viktorijskem kolodvoru

šilici, topovi doverske trdnjave so zagrmeli in na angleških tleh je iraškega kralja sprejel drugi sin kralja Jurija ter ga spremlil v posebnem vlakcu v London.

Na postaji, ki ji je bil peron pokrit z rdečo preprogo in okrašen z zastavami in cvetlicami, je pričakala gosta skoraj vsa angleška kraljeva družina in celotna vlada. Kralj Jurij ga je pozdravil s presrečnim stiskom roke in v šestih skratnih in zlatih kočijah, ki so jih vlekli po trije pari konj, so se odpeljali vsi skupaj med spalirjem kraljeve garde in tisočglave množice v Buckinghamsko palačo.

Požar na petrolejskih poljih v Kaliforniji

Kakor smo na kratko že poročali, je silovita eksplozija zažgala veliko število petrolejskih vrelcev na Signal Hillu pri Long Beachu v Kaliforniji. Mnogo oseb je bilo ubitih in ranjenih, škodo cenijo na več nego dva milijona dolarjev

